

Høringsdokument – mulige endringer i produksjonstilskuddsordningen i birøkt

1. Innledning

Norges Birøfterlag arbeider med en helhetlig gjennomgang av dagens produksjonstilskuddsordning. Målet er å sikre at ordningen:

- er rettferdig,
- er treffsikker,
- bidrar til styrket økonomi i næringen,
- og legger til rette for langsiktig, bærekraftig birøkt i hele landet.

Dette dokumentet presenterer en rekke mål og tilhørende virkemidler som vurderes i det videre arbeidet. Medlemmene inviteres herved til høring – innspillene brukes som beslutningsgrunnlag for Norges Birøfterlags politikkutforming og innspill til jordbruksoppgjøret.

2. Forslag til mål og virkemidler

Hvert forslag består av:

1. Hva ønsker vi å oppnå?
 2. Hvorfor ønsker vi dette?
 3. Hvilket virkemiddel kan brukes?
 4. Mulige negative konsekvenser
-

Mål 1: Inntektsutjevning mellom områder med ulike naturgitte forutsetninger

Hva ønsker vi å oppnå?

Sikre rettferdig inntektsgrunnlag for birøktere i hele landet, uavhengig av klima, trekkgrunnlag og sesonglengde.

Hvorfor ønsker vi dette?

Spørreundersøkelsen om produksjonstilskuddet fra i fjor, viser at mange birøktere i distrikter med svakere trekkgrunnlag opplever ordningen som urettferdig. Flere peker på at dagens ordning favoriserer områder med høyt honningpotensial.

Virkemiddel: Geografisk tilskudd

- Tillegg per bifolk basert på klimasone eller fylke/region.

Mulige negative konsekvenser

- Kan oppfattes som «straff» for birøktere i gode trekkområder.
- Kan komplisere administrasjon og kreve mer dokumentasjon.
- Risiko for uenighet om soneinndeling.
- Kan stimulerer til birøkt i regioner der de klimatiske forholdene ikke egner seg for birøkt.

Mål 2: Øke honningproduksjonen nasjonalt

Hva ønsker vi å oppnå?

Øke samlet norsk honningproduksjon og redusere importbehovet.

Hvorfor ønsker vi dette?

Lønnsomheten varierer sterkt. Noen birøktere mottar tilskudd uten å produsere nevneverdig honning, noe som reduserer ordningens effekt slik den er utformet i dag. Ønsker at tilskuddet belønner aktive birøktere og stimulere til økt effektivitet og kompetanse. Redusere intensiver for å holde bifolk kun for tilskudd.

Modell A: Minstekrav til produksjon per bifolk

- Et minimumskrav til gjennomsnittlig honningutbytte for å få tilskudd.

Modell B: Tilskudd per kilo honning

- Produksjonsbasert modell der mer honning gir høyere tilskudd. Et slikt tilskudd vil komme i tillegg til et grunntilskudd pr. bifolk.

Mulige negative konsekvenser

- Kan svekke økonomien i marginale områder med lavt naturgrunnlag.
- Produksjonsbasert modell kan føre til mer administrasjon og kontrollbehov.

Mål 3: Større og mer robuste driftsenheter

Hva ønsker vi å oppnå?

Flere profesjonelle driftsenheter med stabil økonomi.

Hvorfor ønsker vi dette?

Større driftsenheter gir ofte bedre økonomi og mer effektiv drift. Gjøre ordningen mer målrettet mot næringsdrivende.

Virkemiddel: Heve minsteantall bifolk for å få tilskudd

Heving av terskelen over dagens 25 bifolk.

Mulige negative konsekvenser

- Kan gjøre det vanskeligere for nye birøktere og småskalaaktører å komme i gang.
- Produsenter som er tilskuddsberettiget i dag, og som ikke øker drifta for å tilpasse seg minsteantallet for å få tilskudd vil bli misfornøyde.

Mål 4: En ordning som reflekterer investeringskostnader bedre

Hva ønsker vi å oppnå?

Bedre samsvar mellom tilskudd og de kostnader birøktere har ved å etablere og drive ulike størrelser av driftsenheter.

Hvorfor ønsker vi dette?

Store investeringer skjer trinnvis over et visst antall bifolk. Når man har kommet opp en viss størrelse kan man øke antall bifolk uten at det utløser større investeringsbehov. Kan gi et riktigere incitament enn et hardt tak.

Virkemiddel: Trappetrinnsmodell

Ulik sats for antall bifolk. Over et visst antall bifolk reduseres tilskuddet pr kube. Trappetrinnene gjenspeiler reelle investeringsbehov i birøkten.

Mulige negative konsekvenser

- Kan oppfattes som demotiverende for birøktere som ønsker å vokse videre til veldig store enheter.
- Kan føre til strategisk tilpasning (unngå «feil» trinn).

Mål 5: Flere birøktere inn i næringsbirøkt

Hva ønsker vi å oppnå?

Styrke rekrutteringen og hjelpe birøktere som ønsker å bygge opp driften til bærekraftig næring.

Hvorfor ønsker vi dette?

Oppstartskostnadene er høye og lønnsomheten er lav de første årene.

Virkemiddel: Oppstartsmodell

Høyere tilskudd de første årene av driftsoppbygging.

Mulige negative konsekvenser

- Kan føre til «tilskuddsmotiverte» etableringer uten langsiktig plan.
- Risiko for at birøktere trapper ned når oppstartssatsene faller.
- Kan være administrativt krevende å følge opp.

Mål 6: Hindre store driftsenheter som ikke produserer tilsvarende honningmengder eller andre produkter

Hva ønsker vi å oppnå?

Hindre at det etableres store driftsenheter som holder mange bifolk kun for å få tilskudd, uten at produksjonen av honning, dronninger, bifolk og/eller pollinerings tjenester står i forhold til driftsomfanget. Forhindre svekking av legitimiteten av tilskuddet.

Hvorfor ønsker vi dette?

Undersøkelsen viser at noen birøktere kan ha svært mange kuber, men lite honningproduksjon. Dette svekker legitimiteten til ordningen og binder tilskuddskroner som ellers kunne gått til aktive birøktere.

Virkemiddel:

- Alternativ 1: synkende sats over et gitt nivå.
- Alternativ 2: knytte tilskuddet til et minimum produksjonsnivå eller innføre et ekstra tilskudd pr. kg. produsert honning.
- Alternativ 3: Innføre tak på antall kuber som kan motta tilskudd

Mulige negative konsekvenser

- Kan ramme noen få, men store foretak
 - Kan skape kunstige hindringer for driftsutvikling og skalering.
-

Mål 7: Markedsbalanse gjennom lagring (lagringsstøtte)

Hva ønsker vi å oppnå?

Jevnere marked og stabil avsetning/pris over tid når tilførselen av honning varierer mye mellom sesonger.

Hvorfor ønsker vi dette?

Ved år med store mottak kan midlertidig overlagring bidra til å spre salget utover tid, og dermed dempe prissvingninger og sikre forutsigbarhet i verdikjeden.

Virkemiddel:

Lagringsstøtte som markedsreguleringstiltak: støtte til overlagring av norsk honning (dekning av rentetap og lagerkostnader) for lager utover et bestemt volum.

Mulige negative konsekvenser:

Ordningen finansieres av midler stilt til disposisjon under jordbruksavtalen, slik at disse midlene omfordeles vekk fra birøkterne.

Mindre insentiv til å øke salget av norsk honning.

Ordningen kan skape forskjellsbehandling der birøktere som leverer via grossist får støtte, mens andre ikke gjør det.